

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎี

ในการศึกษาการจัดการฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่รองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ระบบภูมิสารสนเทศผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (Internet GIS/MIS) (วิฑูรย์, 2561: 6-7)

เป็นการประยุกต์ใช้ระบบอินเทอร์เน็ตกับระบบงาน เพื่อจัดการข้อมูลภูมิสารสนเทศ GIS และนำข้อมูลดังกล่าวมาช่วยวิเคราะห์และแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการข้อมูล และให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ จึงได้มีการพัฒนาการใช้งานร่วมกันของระบบภูมิสารสนเทศ GIS และระบบจัดการข้อมูล MIS

1.1 ระบบสารสนเทศทางภูมิศาสตร์ (Graphic Information System หรือ GIS)

คือ กระบวนการทำงานเกี่ยวกับข้อมูลเชิงพื้นที่ (spatial data) ด้วยระบบคอมพิวเตอร์ โดยการกำหนดข้อมูลเชิงบรรยายหรือข้อมูลคุณลักษณะ (attribute data) และสารสนเทศ เช่น ที่อยู่ บ้านเลขที่ ที่มีความสัมพันธ์กับตำแหน่งในเชิงพื้นที่ (spatial data) เช่น ตำแหน่งบ้าน ถนน เป็นต้น ในรูปของตารางข้อมูลและฐานข้อมูล ระบบ GIS ประกอบไปด้วยชุดของเครื่องมือที่มีความสามารถในการเก็บรวบรวม ปรับปรุง และการสืบค้นข้อมูล เพื่อจัดเตรียม ปรับแต่ง วิเคราะห์ และการแสดงผลข้อมูลเชิงพื้นที่ เพื่อให้สอดคล้องตามวัตถุประสงค์การใช้งาน ซึ่งรูปแบบและความสัมพันธ์ของข้อมูลเชิงพื้นที่ทั้งหลาย จะสามารถนำมาวิเคราะห์ด้วย GIS ให้สื่อความหมายในเรื่องการเปลี่ยนแปลงที่สัมพันธ์กับช่วงเวลาได้

1.2 ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ (Management Information System หรือ MIS)

หมายถึง ระบบคอมพิวเตอร์ หรือขั้นตอนที่ช่วยในการจัดเก็บสารสนเทศ เพื่อใช้ในการบริหารและการจัดการองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการนี้จะมีส่วนครอบคลุมถึง บุคคล เอกสาร เทคโนโลยี และขั้นตอนในการทำงาน และสามารถประยุกต์ใช้ในส่วน of รูปแบบการจัดการข้อมูล เช่น ระบบผู้เชี่ยวชาญ เป็นต้น (วิฑูรย์, 2561: 6-7)

2. ระบบฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ (Spatial Database System)

ระบบฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ จะพิจารณาถึงข้อมูลเชิงพื้นที่ โครงสร้างข้อมูลเชิงพื้นที่และสถาปัตยกรรมของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ผ่านอินเทอร์เน็ต (สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร, 2557) สามารถอธิบายได้ดังนี้

2.1 ข้อมูลเชิงพื้นที่

ข้อมูลเชิงพื้นที่ สามารถแบ่งลักษณะของข้อมูลเชิงพื้นที่ออกเป็น 3 ลักษณะ ดังนี้

2.1.1 จุด (Point) เป็นลักษณะที่ใช้แสดงตำแหน่งของพื้นที่นั้นๆ เช่น ที่ตั้งจังหวัด หมู่บ้าน เป็นต้น

2.1.2 เส้น (Line) เป็นลักษณะที่ใช้แสดงลักษณะเชื่อมต่อของพื้นที่โดยทั่วไปจะแสดงเป็นกลุ่มของเส้น (Polyline) เช่น ทางน้ำ ทางถนน เป็นต้น

2.1.3 รูปหลายเหลี่ยม (Polygon) เป็นลักษณะที่ใช้แสดงพื้นที่หรือขอบเขต เช่น พื้นที่จังหวัด พื้นที่ทะเลสาบ เป็นต้น

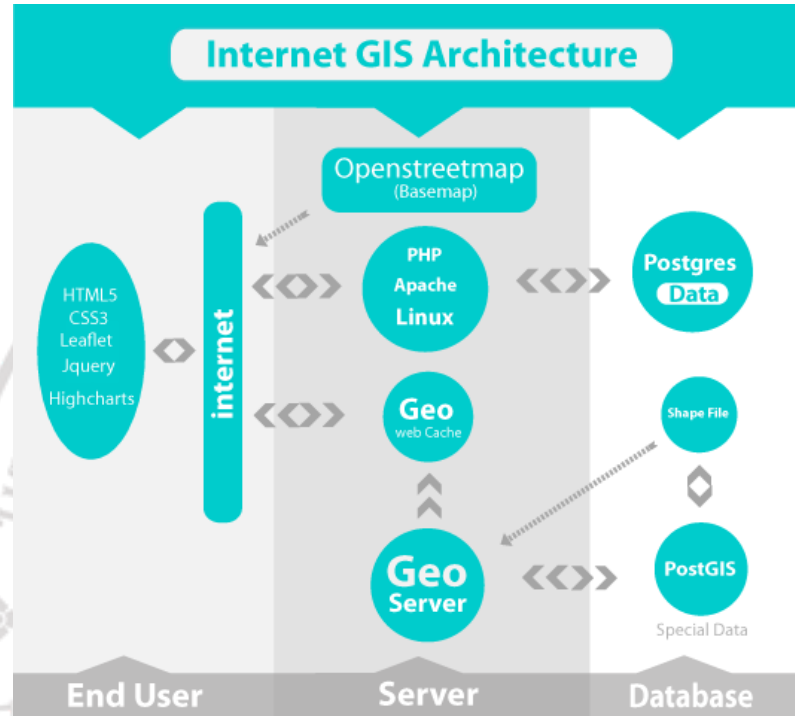
2.2 โครงสร้างข้อมูลเชิงพื้นที่

โครงสร้างข้อมูลเชิงพื้นที่ที่จัดเก็บอยู่ในฐานข้อมูล สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.2.1 แรสเตอร์ (Raster) จะมีลักษณะเป็นตารางสี่เหลี่ยมหรือที่เรียกว่า Grid Cell เรียงต่อกันเป็นแนวแกน X แกน Y ลักษณะการจัดเก็บข้อมูลเชิงพื้นที่ด้วยโครงสร้างแบบ Raster นี้ จะแทนค่าของข้อมูลจากพื้นที่จริงลงในจุดภาพเลย ซึ่งในแต่ละ Grid Cell จะเก็บค่าได้เพียง 1 ค่า เท่านั้น

2.2.2 เวกเตอร์ (Vector) แสดงข้อมูลเป็น จุด เส้น รูปหลายเหลี่ยมหรือพื้นที่ ข้อมูลที่ จัดเก็บจะอยู่ในรูปพิกัดตำแหน่ง (X Y) ถ้าตำแหน่งเดียว จะหมายถึง จุด (point) 2 ตำแหน่ง หรือมากกว่านั้น หมายถึง เส้น (line) 3 ตำแหน่งขึ้นไป หมายถึง พื้นที่ (polygon)

2.3 สถาปัตยกรรมของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet GIS)

ภาพที่ 2.1 แสดงสถาปัตยกรรมของระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ผ่านอินเทอร์เน็ต Internet GIS
ที่มา : (สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ, 2559)

(สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ, 2559) ระบุว่า สภาพแวดล้อมของ Internet GIS ประกอบด้วย

1. ฐานข้อมูลและฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ PostgreSQL/PostGIS
2. Map Engine ทำหน้าที่เก็บข้อมูล Layer และให้บริการ Web Map Service (WMS)
3. ส่วน Server ใช้ Apache เป็น Web Server และ PHP เป็นภาษาที่ใช้พัฒนา
4. ส่วนแสดงผลเป็น HTML5, CSS3, Leaflet, D3.js
5. แผนที่ฐาน OpenStreetMap

3. แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ พฤติกรรมนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และการท่องเที่ยว

3.1 ผู้สูงอายุ

ผู้สูงอายุ คือ บุคคลซึ่งมีอายุเกินกว่าหกสิบปีบริบูรณ์ขึ้นไปและมีสัญชาติไทย (พระราชบัญญัติผู้สูงอายุ, 2556)

3.2 พฤติกรรมนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ

(กรวรรณ สังขกร, สุรีย์ บุญญาอนุพงศ์ และจันทร์จิตร เขียรสิริ, 2555) ได้ศึกษาพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทยและชาวต่างชาติ และได้สรุปพฤติกรรมนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุไว้ดังนี้

3.2.1 พฤติกรรมการท่องเที่ยวโดยทั่วไปของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวไทย พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุชาวไทย ส่วนใหญ่มีความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยวปีละ 1-2 ครั้ง และจะชอบสถานที่ท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติที่สวยงามมากที่สุด รองลงมาชอบสถานที่ท่องเที่ยวแบบวัด และศาสนสถาน โดยมีวัตถุประสงค์การท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อน เพื่อชื่นชมธรรมชาติที่สวยงาม ฟันฟูจิตใจ และไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ช่วงเวลาการเดินทางท่องเที่ยวจะเป็นช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ ส่วนใหญ่จะเดินทางท่องเที่ยวกับ ลูกหลาน คนในครอบครัว และญาติพี่น้องมากที่สุด รวมถึงลูกหลาน คนในครอบครัว และญาติพี่น้องเป็นผู้วางแผนการเดินทาง รองลงมาจะเดินทางท่องเที่ยวไปกับคณะที่จัดนำเที่ยว และจะใช้เวลาในการ ท่องเที่ยวแต่ละครั้งอยู่ในช่วงไม่เกิน 3 วัน ผู้สูงอายุชาวไทยมีปัจจัยที่ใช้พิจารณาในการตัดสินใจที่จะไปเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ โดยพิจารณาจากคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว รองลงมาคือด้านความสะดวกในการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยว โดยรูปแบบการท่องเที่ยว นั้นผู้สูงอายุชาวไทยจะชื่นชอบเที่ยวไปเช้า ๆ ไม่เร่งรีบ ชอบที่ไหนอยู่นาน ๆ มากที่สุด รองลงมาเป็นแบบมีโปรแกรมแน่นอน และเที่ยวให้ครบตามโปรแกรม

3.2.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวโดยทั่วไปของนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุชาวต่างประเทศ พฤติกรรมการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุชาวต่างประเทศนั้น ส่วนใหญ่มีความถี่ในการเดินทางท่องเที่ยวปีละ 1-2 ครั้ง และจะชอบสถานที่ท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติที่สวยงามมากที่สุด รองลงมาชอบเที่ยวงานประเพณีและวัฒนธรรม โดยมีวัตถุประสงค์การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนมากที่สุด รองลงมาได้พบปะท่องเที่ยวกับเพื่อนเก่า ๆ ใน บรรยากาศใหม่ ๆ ช่วงเวลาการเดินทางท่องเที่ยวมักจะเดินทางในวันธรรมดามากที่สุด รองลงมาช่วงเทศกาลและวันหยุดนักขัตฤกษ์ ส่วนใหญ่ผู้สูงอายุชาวต่างประเทศจะเดินทางท่องเที่ยวกับคู่สมรส รองลงมาคือไปคนเดียว โดยจะมีระยะเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งอยู่ในช่วง 4-7 วัน หรือ 1 สัปดาห์ และจะเป็นผู้จัดการหาข้อมูลและวางแผนการเดินทางด้วยตนเอง รองลงมาคือคู่สมรสเป็นผู้วางแผนการเดินทาง ในเรื่องปัจจัยที่ใช้พิจารณาในการตัดสินใจที่จะไปเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ จะพิจารณาจากด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว รองลงมาคือด้านความสะดวกในการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวโดยรูปแบบการท่องเที่ยว นั้นผู้สูงอายุชาวต่างประเทศชื่นชอบเที่ยว

ไปช้า ๆ ไม่เร่งรีบ ชอบที่ไหนอยู่นาน ๆ มากที่สุด และส่วนมากจะทราบข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจากแผ่นพับ โบปลิว และโปสเตอร์ มากที่สุด รองลงมา คือ วิทยุ โทรทัศน์ และอินเทอร์เน็ต ซึ่งบริษัทนำเที่ยวเป็นแหล่งข้อมูลที่สูงอายุชาวต่างประเทศ จะรับข้อมูลการท่องเที่ยวน้อยที่สุด

3.2.3 พฤติกรรมด้านความสนใจในการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างซึ่งชอบแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากที่สุด รองลงมาคือแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิต ประเพณี งานเทศกาลต่าง ๆ แหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา และแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยมีข้อสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีส่วนของการชื่นชอบแหล่งท่องเที่ยวทางศาสนา มากกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างเพศชายชื่นชอบแหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมากกว่ากลุ่มตัวอย่างหญิง ในส่วนของการศึกษาช่วงเวลาในการท่องเที่ยว ที่นักท่องเที่ยวกลุ่มเกษียณอายุนิยมเดินทางมากที่สุด พบว่า กลุ่มตัวอย่างนิยมเดินทางท่องเที่ยวในช่วง วันหยุดเสาร์ - อาทิตย์มากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นิยมเดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัวหรือญาติซึ่งต้องคำนึงถึงสมาชิกคนอื่นในครอบครัวที่มีช่วงเวลาว่างตรงกัน โดยช่วงวันหยุดเสาร์-อาทิตย์ เป็นวันที่ลูกหลานของผู้สูงอายุมีเวลาว่างจากการทำงานหรือศึกษาเล่าเรียนมากที่สุด ผู้สูงอายุจึงนิยมเดินทางท่องเที่ยวในช่วงเวลาดังกล่าว รองลงมาคือ เดินทางท่องเที่ยวในวันจันทร์-ศุกร์และวันหยุดติดต่อกันหลายวัน โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนหนึ่งไม่มีช่วงเวลาที่เหมาะในการเดินทางท่องเที่ยว ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโอกาสที่สะดวกและเอื้ออำนวย โดยวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนมากที่สุด

3.2.4 พฤติกรรมด้านการเดินทางท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างนิยมเดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัวมากที่สุด โดยมีข้อสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงนิยมเดินทางกับครอบครัว ญาติและเพื่อน มากกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย ในขณะที่ กลุ่มตัวอย่างเพศชายนิยมเดินทางท่องเที่ยวกับคู่สมรสมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้สูงอายุมีข้อจำกัดในด้านร่างกาย การเดินทางท่องเที่ยวให้มีความปลอดภัยมากขึ้น จึงควรมีผู้คอยให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกอย่างใกล้ชิด ในส่วนของการศึกษาลักษณะในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเกษียณอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างนิยมเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเองมากที่สุด มากกว่าการมาเป็นหมู่คณะ ทั้งนี้ เนื่องจากนักท่องเที่ยววัยสูงอายุไม่เหมาะกับลักษณะในการท่องเที่ยวแบบที่มีระยะเวลากำหนด ซึ่งต้องเร่งรีบ ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกเหนื่อยและเครียดได้ รองลงมาคือ ท่องเที่ยวแบบเหมากลุ่ม ในขณะที่ การท่องเที่ยวกับบริษัททัวร์และท่องเที่ยวกับสมาคม และชมรมผู้สูงอายุได้รับความนิยมน้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่นิยมเดินทางด้วยรถส่วนตัวมากที่สุด ทั้งนี้ เนื่องมาจากการที่นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้นิยมเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง ดังนั้น การเดินทางด้วยรถส่วนตัวจึงมีความสะดวกสบายในการเดินทางท่องเที่ยวมากกว่าการเดินทางด้วยพาหนะอื่น รองลงมาเป็นการเดินทางด้วยรถเช่า/เหมาซึ่งมีส่วนที่ใกล้เคียงกัน โดยมีข้อสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิงนิยมการเดินทางด้วยรถเช่า/เหมามากที่สุด โดยในระหว่างการเดินทาง

ท่องเที่ยวนิยมเที่ยวชมธรรมชาติมากที่สุด รองลงมาคือพักผ่อนเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรม กิจกรรมทางศาสนา ช้อปปิ้งชีวิต และกิจกรรมเพื่อสุขภาพ ตามลำดับ

3.2.5 พฤติกรรมด้านการพักผ่อน จากการศึกษาระยะเวลาในการท่องเที่ยวของข้าราชการเกษียณอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างนิยมพักค้างคืนจำนวน 2 คืนมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากข้อจำกัดทางด้านร่างกายและสุขภาพของผู้สูงอายุ การเดินทางท่องเที่ยวที่ใช้เวลานานเกินไปทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกเหนื่อยได้ ดังนั้น ระยะเวลาในการเดินทางท่องเที่ยวจำนวน 3 วัน 2 คืนจึงน่าจะเป็นระยะเวลาที่เหมาะสมที่สุดสำหรับผู้สูงอายุในส่วนของการศึกษาสถานที่พักผ่อนที่นักท่องเที่ยวเกษียณอายุนิยมใช้มากที่สุดในการเดินทางท่องเที่ยว พบว่า กลุ่มตัวอย่างนิยมพักค้างคืนที่โรงแรมมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากโรงแรมส่วนใหญ่มีบริการและมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ รวมทั้งมีราคาให้เลือกรหลายระดับ ในขณะที่รีสอร์ทจะมีราคา ค่อนข้างสูง และการเดินทางเข้าถึงลำบากสำหรับผู้สูงอายุ เช่น เดินไกลจากที่จอดรถ และทางลาดชัน เป็นต้น

3.2.6 พฤติกรรมด้านการใช้จ่ายในการท่องเที่ยว กลุ่มตัวอย่างนิยมรับประทานอาหารระหว่างเดินทางท่องเที่ยวที่ร้านอาหารริมทางมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากร้านอาหารริมทางมีอยู่ทั่วไปตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ อีกทั้งยังมีราคาถูกกว่าเมื่อเทียบกับภัตตาคารและร้านอาหารขนาดใหญ่หรือโรงแรมในส่วนของการศึกษาลักษณะการใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเกษียณอายุ พบว่า ในการท่องเที่ยวแต่ละครั้งจะประกอบด้วยค่าใช้จ่ายหลายส่วนโดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายเป็นค่าพาหนะมากที่สุด ทั้งนี้ เป็นการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวและรถแบบเช่าหรือเหมา เนื่องจากในปัจจุบันน้ำมันมีราคาแพงขึ้น ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่ในการท่องเที่ยวไปกับค่าเดินทาง โดยมีค่าใช้จ่ายเป็นค่าที่พักมากที่สุด รองลงมาในสัดส่วนที่ต่างกันไม่มากนัก ในขณะที่ค่าใช้จ่ายด้านค่าอาหารและเครื่องดื่ม และค่าซื้อสินค้าและของที่ระลึกมีสัดส่วนค่อนข้างน้อย โดยมีข้อสังเกตว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชายมีค่าใช้จ่ายเป็นค่าอาหารและเครื่องดื่มมากกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศหญิง ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้าและของที่ระลึกมากกว่ากลุ่มตัวอย่างเพศชาย

นอกจากนี้ (Kotler & Armstrong, 2006) ได้ระบุว่า ปัจจุบันโครงสร้างของประชากรโลกมีการเปลี่ยนแปลง เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Ageing Society) ซึ่งเป็นผลทำให้เกิดการท่องเที่ยวที่มีการพำนักระยะยาว (Long stay Tourism) โดยการท่องเที่ยวรูปแบบนี้นิยมมากในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากประชากรในยุค “Baby Boomer” หรือ “Gen X” เข้าสู่วัยเกษียณอายุจากการทำงานซึ่งประชากรกลุ่มนี้มีกำลังซื้อสูงมาก ความสามารถในการใช้จ่ายเงิน และไม่มีความกังวลเรื่องค่าใช้จ่ายเนื่องจากเป็นผู้มีประสบการณ์ในชีวิต จึงมีความละเอียดรอบคอบในการเลือกซื้อสินค้าและบริการต่าง ๆ ดังนั้น รูปแบบและพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นลักษณะเฉพาะของนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้เกษียณหรือผู้สูงอายุ ได้แก่

1. เน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี
2. คำนึงถึงความคุ้มค่าในการซื้อบริการ
3. ต้องการความมั่นใจด้านความปลอดภัย
4. ต้องการความมั่นใจด้านบริการและการดูแลสุขภาพที่ดี
5. ต้องการกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ

3.3 การท่องเที่ยว

(McIntosh & Goeldner, 1986) ระบุว่า การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยไปยังอีกที่หนึ่งที่ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม เป็นกระบวนการนันทนาการรูปแบบหนึ่งที่มีผลรวมของปรากฏการณ์ต่าง ๆ และความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวกับธุรกิจและบริการต่าง ๆ รวมถึงรัฐบาลของประเทศเจ้าภาพและประชาชนในท้องถิ่นซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องอยู่ในกิจกรรมหรือกระบวนการความดึงดูดใจจากการต้อนรับที่อบอุ่นไมตรีจิตแก่ผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับองค์การการท่องเที่ยวโลก (UNWTO) ที่ให้ความหมายการท่องเที่ยวว่าเป็นการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ หรือเพื่อความสนุกสนานตื่นเต้นหรือเพื่อหาความรู้โดยเดินทางเป็นระยะทางมากกว่า 80 กิโลเมตรจากบ้าน (UNWTO, 2004)

(จิราวดี รัตนไพฑูรย์ชัย, 2557) ได้ให้คำนิยามการท่องเที่ยวของผู้สูงอายุ ระบุว่า นักท่องเที่ยวผู้สูงอายุโดยส่วนใหญ่ จะเน้นการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพดี คุ้มค่า เป็นการซื้อด้วยเหตุผลให้ความสำคัญกับความพึงพอใจเป็นหลัก พักนานใช้จ่ายสูง มีความสามารถในการซื้อบริการในราคาสูง เนื่องจากมีเงินเก็บจากการทำงานหนักมาทั้งชีวิต จึงมีศักยภาพสูงในการบริโภค ขณะเดียวกันคำนึงถึงความมั่นใจด้านความปลอดภัย ความมั่นใจด้านบริการ ใส่ใจดูแลสุขภาพที่ดี เลือกกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและสุขภาพ ดังนั้น การเตรียมความพร้อมในการรองรับตลาดกลุ่มนี้จึงต้องมีการศึกษาในรายละเอียดค่อนข้างมาก และควรมีการเตรียมการที่ดี ที่เป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ไม่เร่งรีบ เรียบง่าย ใกล้ชิดธรรมชาติ ปลอดภัย ไม่สร้างมลพิษ เน้นอาหารสะอาดเพื่อสุขภาพ การเตรียมความพร้อมบริการด้านความปลอดภัย จัดให้มีเจ้าหน้าที่นำเที่ยวที่มีความรู้ด้านการปฐมพยาบาล จัดเตรียมพาหนะเดินทางที่เน้นการขึ้นลงสะดวก (พื้นไม่สูง ประตูกว้าง เป็นต้น) ตลอดจนเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น บริการรับส่งจากสนามบิน การดูแลยกกระเป๋า รวมถึงบริการตรวจร่างกายในโรงพยาบาล เป็นต้น เพื่อสร้างหลักประกันด้านความปลอดภัย เพิ่มความเชื่อมั่นและสร้างความมั่นใจให้กับนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ อีกทั้งต้องได้มาตรฐานการบริการนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ตามที่ (กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2555) ได้กำหนดเอาไว้ ได้แก่ 1. ด้านการบริหารจัดการ 2. ด้านการให้บริการ 3. ด้านสิ่งแวดล้อมและสถานที่

3.4 ระบบสารสนเทศที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ

เว็บไซต์หรือระบบฐานข้อมูลออนไลน์เพื่อผู้สูงอายุ เป็นการจัดการสารสนเทศที่ง่ายต่อการใช้งาน เนื่องจากผู้สูงอายุสามารถได้รับความรู้และข้อมูลผ่านการใช้คอมพิวเตอร์หรือสมาร์ทโฟนเป็นสื่อกลางการสื่อสารระหว่างผู้สูงอายุ ซึ่งเว็บไซต์เป็นสามารถพัฒนาและออกแบบให้ตรงตามความต้องการ และแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการเข้าถึงสารสนเทศและการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ เช่น การปรับปรุงให้มีความทันสมัย เพิ่มเสียงอธิบายรายละเอียดแทนการอ่าน การปรับขนาดตัวอักษรให้มีขนาดใหญ่ขึ้น เป็นต้น

(จันทร์ฉาย วีระชาติ, 2553) ระบุว่าปัญหาและอุปสรรคของผู้สูงอายุในการเข้าถึงสารสนเทศและการใช้สารสนเทศของผู้สูงอายุส่วนใหญ่ มีรายละเอียดดังนี้

- การมองเห็น (Vision) จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจน เมื่ออายุเกิน 60 ปีขึ้นไป
- การได้ยิน (Hearing) ความสามารถที่จะได้ยินเสียงสูงจะค่อยๆ ลดลง เมื่ออายุ 65 ปีขึ้นไป

- ระบบประสาทส่วนกลาง (Central Nervous System) ความสับสนยุ่งเหยิงอันเนื่องมาจากความเสื่อมของระบบประสาท ความจำลดลง

- การควบคุมบังคับระบบร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ควบคุมได้ลดน้อยลงในผู้สูงอายุ

- การควบคุมอุณหภูมิ (Temperature Regulation) ความสามารถของผู้สูงอายุในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิจะลดลง หากห้องสมุดติดตั้งเครื่องปรับอากาศ

- ขาดทักษะการพิมพ์ การใช้คอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น การจัดทำสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุ จึงต้องอาศัยหลักการออกแบบที่เป็นหลักสากล คือการออกแบบให้ทุกอย่างใช้งานง่าย เป็นที่เข้าใจง่ายสำหรับทุกคน สามารถมองเห็นเข้าใจได้โดยไม่ต้องไปเปิดคู่มือการใช้งาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

(ปวีณา งามประภาสม, 2560 : 177-189) ได้ทำการศึกษาศักยภาพของการท่องเที่ยวชุมชนบ้านเมาะหลวง อำเภอแม่เมาะ จังหวัดลำปาง เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ รวมถึงหาแนวทางในการพัฒนาและเตรียมความพร้อมของการท่องเที่ยวชุมชนในการรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุ ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนท่องเที่ยวบ้านเมาะหลวงมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงการเรียนรู้ ในแหล่งท่องเที่ยวทั้งทางธรรมชาติและวัฒนธรรม เนื่องจากมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ และวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ เช่น ประเพณีการแห่ช้างผ้า เป็นต้น และชุมชนดังกล่าว ยังมีระบบการบริหารจัดการในประเด็นต่าง ๆ อย่างเป็นระบบระเบียบ เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวทุกเพศทุกวัย ภายใต้มาตรฐานทางการท่องเที่ยว เช่น มีระบบรักษาความปลอดภัย ทั้งในชุมชนและนอกชุมชน การบริหารจัดการรายได้ที่กระจายอย่างทั่วถึงแก่ประชาชนในชุมชนที่มีความเกี่ยวข้องทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งเป็นการดำเนินงานภายใต้การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน ส่วนแนวทางที่จะทำให้การท่องเที่ยวของชุมชนเมาะหลวง เกิดศักยภาพและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มผู้สูงอายุได้

(วิทนาถ เจียรรัตน์, 2561 : 1-52) ได้ทำการวิเคราะห์และจัดทำฐานข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่รองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและผู้พิการ และเพื่อจัดทำเว็บไซต์ที่ออนไลน์แสดงแหล่งท่องเที่ยวและที่พักที่รองรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุและผู้พิการ และพัฒนาระบบสืบค้นหาเส้นทางที่สั้นที่สุดจากสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักไปยังโรงพยาบาลที่อยู่ใกล้เคียง ผลจากการวิจัย พบว่า สามารถช่วยให้นักท่องเที่ยวสูงอายุสะดวกสบายในการเดินทางมากขึ้นและสามารถเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจในการใช้บริการแหล่งท่องเที่ยวได้ง่ายขึ้น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี